

РЕЦЕНЗИЯ

**На дисертационния труд на Елена Гришева на тема:
ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ В СОЦИАЛНИТЕ ОНЛАЙН МРЕЖИ
за присъждане на образователната и научна степен
“доктор” по научна специалност 3.5. Обществени
комуникации и информационни науки (Медии и социална
промяна)**

Дисертационният труд на докторантката Елена Гришева се отличава актуалност, дълбочина и методичност. Докторантката активно използва инструменти за анализ на социални мрежи, свързани с извличане и обработване на данни. Трудът е богат от гледна точка информационно-аналитични ресурси, разглежда комплексни въпроси с богат научен инструментариум. В дисертацията се разглеждат теми като формирането и развитието на гражданското общество, колективното поведение, социално-културни аспекти на идентичността в контекста на мрежите, споделянето на каузи и активизмът, който поражда. Отличаващ работата е стремежът към откривателство и достигането по научен път до изводи, които са подкрепени от структуриран метод и емпирични данни.

Още в началото на дисертацията са изведени концепции, опитващи се да диагностицират пулса на промените в комуникационната среда.

В труда са използвани тези на автори като Анна Кръстева, Мария Попова, Светлозар Кирилов, Ивайло Дичев, Илия Вълков, Марио Диани, Макс Вебер, Юрген Хабермас, Мануел Кастелс и други. Сред авторите на популярна литература се забелязват Клей Шърки, Малкълм Гладуел, Евгени Морозов, Тим О`Райли.

Отличителна черта на работата е обстойният преглед и анализ на значителна по обем литература, обмисленият избор на метод и средства за анализ. Това предполага една дълга подготовка и интерес към темата и аз поздравявам докторантката и научния ѝ ръководител за интересния и полезен труд, с който имах удоволствието да се запозная.

РЕЦЕНЗИЯ

Текстът на дисертацията е много добре структуриран, развит концептуално със значителен брой от изследвания. Има последователно надграждане на концепции от теориите за гражданското общество, анализа на социални мрежи, социология, социална психология и социална антропология. Авторката извежда на преден план ролята на социалните мрежи върху гражданския активизъм и в частност гражданското общество. Формирането и деформирането на гражданското общество и общественото мнение под влияние на общностите, които комуникират в мрежи онлайн е един от основните ракурси на научното изследване.

В работата е отразена и ролята на онлайн активизма при формирането на мнение и влиянието на мрежата от актьори върху възприемането на информацията, нагласите и поведението. Подчертан е интересът към намирането на ефективни и ефикасни пътища за осъществяването на социални каузи или противодействие на нежелани социални явления като ксенофобията, посредством оползотворяване на онази енергия на онлайн активизма, която може да има положително влияние.

Дисертационният труд е с логична структура, с обем от 409 страници, включително приложенията. Състои се от три глави, библиография, приложения, справка за основните приноси и публикации по темата на дисертационния труд. Приложенията включват подробно описание на използваните методи на изследване, а също така и аналитично-информационни ресурси. В предговора докторантката е обосновала значимостта на темата и е определила цели, задачи, хипотези и метод на изследването.

Целите на изследването също са добре поставени. Задачите следват целите и са детайлно разписани.

Отличителна черта на труда са ясно определените научни ограничения, които очертават границите на изследването и демонстрират зрелостта на работата.

Методът на изследване и средствата са описани и добре аргументирани. Методът е ясно поставен, а също така е описан в приложение 1.

РЕЦЕНЗИЯ

В дисертацията последователно са представени теоретичните, методичните и приложните въпроси, свързани с темата и определяне на основните направления на анализа. Връзките и влиянията при разпространението на влияние и оформянето на мнения онлайн, които действат двояко: от една страна, бързо структуриране на нови мрежи и действие по отношение на социални каузи, от друга страна - разпространение и масовизиране на негативни явления, сред които ксенофобия, поляризация на мнения.

Актуалността на темата е подробно обоснована.

Ясно и аргументирано са определени теоретичната и практическата необходимост от изследването и основният научен проблем, който ще се анализира. Хипотезите са добре структурирани и насочени към изследване на ефектите от социалните мрежи върху социалната среда и гражданското общество.

Използваната научна литература е предимно от последните десет-петнадесет години. Качеството и количеството на източниците е обстойно проследено от докторантката. Тя се състои от 357 източника, преобладаващата част от които (293) са на български език, а останалите малко повече от една пета от източниците (64) са на английски език. Няма ясно разделение между литературните и интернет източниците, но е видно, че преобладават литературните източници. Сред използваните литературни източници на български и чужд език преобладават монографичните трудове и сборниците, докато публикациите от научни периодични издания са значително по-малко. Интернет източниците са предимно на български език, което е разбираемо с оглед метода на изследването.

В дисертацията са представени широк кръг въпроси от теоретично, методологическо и приложно естество. Щателно са разработени теоретико-методологични конструкции, свързани с характеризирането на проблематиката, заявена в самото начало.

В концептуално отношение трудът се развива по посока последователно изчистване и изграждане на рамката на изследването. Концептуалната рамка съдържа значими предпоставки за извършване на качествено изследване.

РЕЦЕНЗИЯ

Емпиричното изследването се фокусира върху ефектите от мрежовата комуникация и дефиниране на различните нива на активност, включително типологизация на основните групи потребители. Изследването също така се насочва и към потребностите, които удовлетворява активността в мрежата. Обект на анализа са две изследвания и активности – доброволчеството по време на наводненията в Североизточна България през 2014 година и отношението към сирийските бежанци/мигранти в България.

Интерес за мен представляват изводите, до които достига докторантката. Сред тях бих открил извода, че медиите представят по различен начин гражданите в зависимост от контекста, в който те са участници. Медиите представят протестиращите граждани количествено (значимост на групата), а доброволците – качествено (значимост на личността). Персонализирани и героизирани са онези участници в мрежите, които са представени качествено и които участват в благородна инициатива. Последното се проявява единствено към други (съ)граждани, които те идентифицират като себеподобни. Същевременно, благородните инициативи по отношение на бежанците рядко са персонализирани, докато честота на персонализация рязко се повишава, когато става дума за благородни инициативи по отношение на сънародници. С други думи наблюдава се ясна хомофилна връзка при медийното съпреживяване, ако мога така да го нарека.

Друг важен извод на изследването е, че изразителите на ксенофобски настроения често биват персонализирани и също толкова често са героизирани.

Разбира се, бих могъл да посоча и други важни изводи, но ще се насоча към приносите. Признавам научната значимост на изведените от докторантката приноси. Сред тях бих открил типологизацията на участниците в социалните (онлайн) мрежи в контекста на тяхното участие в инициативи, свързани с колективните действия. Четирите типа - пасивни последователи, вербално активни, активни последователи и активни лидери са определени и посредством техния медиен образ.

РЕЦЕНЗИЯ

Също така важен принос на работата е доказателството, че социалните онлайн мрежи действат ефективно при затвърждаване на полярни становища, крайни мнения, при което засилват вече утвърдени възприятия и нагласи.

Като изследовател за мен е интересно сравнението между резултатите от предходни изследвания върху колективното поведение онлайн и настоящото. Това дава възможност на авторката да развие и обогати тезата си и да разшири научното поле на изследването, да продължи и да усъвършенства вече използвани методи и концепции.

Както всеки труд и този може да бъде подложен на допълнително усъвършенстване. Позволявам си и една бележка - логиката на структуриране на Трета глава може да бъде подобрена. Започва се с методология – а според мен Трета глава трябва да въведе плавно читателя в емпиричното изследване, дори ако трябва да повтори неща, които са казани в началото на дисертационния труд.

Бележката ми е свързана единствено с допълнителното шлифоване на труда, което считам, че постига поставените цели. Нещо повече, прави впечатление значителният обем изследователска работа, която авторката е покрила. Без да омаловажавам значимата теоретична конструкция на дисертационния труд, направеното емпиричното изследване заема значителна част от работата. Самостоятелният анализ на първични и вторични данни, които докторантката е извлякла заемат половината от дисертационния труд, без да включвам в него приложенията.

Изследването на Елена Гришева се отличава с дълбок, плътен анализ, съпроводен с детайлни извадки и данни. Методологията е отлично обмислена.

В труда са постигнати поставените цели и задачи. Приносите и приносните моменти са добре разписани и потвърждавам тяхната значимост.

Работата се характеризира с последователност, системност, аналитичност.

Трудът има заложената необходимата научна конструкция, същност и логика на завършено и задълбочено научно изследване. Предвид научните качества на представената авторска монография, демонстрираните познания и компетентност, приносният характер на осъщественото изследване изразявам

РЕЦЕНЗИЯ

положително мнение. Дисертационният труд притежава необходимите качества и убедено препоръчвам присъждането на Елена Гришева на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и социална промяна).

06 май 2020 година

Подпис:

(доц. д-р Бисер Златанов)